

the method of knowledges formalization on the basis of products model. Methodical approaches to creation of intellectual software for support decisions in the vagueness are analyzed.

Отримано 03.09.2010

УДК 519.86

*Г.І. Великоіваненко, канд. фіз.-мат. наук, доц.,
В.А. Гончаренко, аспірантка, ДВНЗ "Київський національний
економічний університет імені Вадима Гетьмана"*

ЕТАПИ УПРАВЛІННЯ ПОРТФЕЛЕМ ЦІННИХ ПАПЕРІВ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

Стаття присвячена проблемі управління портфелем цінних паперів комерційного банку. Запропоновані авторами етапи управління інвестиційним портфелем враховують особливості діяльності комерційного банку та вимоги чинного законодавства.

Ключові слова: дохідність цінних паперів, ліквідність цінних паперів, нормативні показники комерційного банку, регулятивний капітал, резерв під операції з цінними паперами, ризик цінних паперів, справедлива вартість цінного папера, собівартість цінного папера, сума очікуваного відшкодування.

Постановка проблеми. У міжнародній банківській діяльності частка вільних грошових ресурсів, яка спрямовується банками на придбання цінних паперів, становить 20-40 %. В українських комерційних банках вона є значно меншою – 5-10 %. Однак з розвитком вітчизняного фондового ринку інвестиційна діяльність на ринку цінних паперів комерційного банку стає дедалі актуальнішою та цікавою як для науковців, так і для практиків банківської діяльності.

Діяльність комерційних банків як інвесторів на фондовому ринку, стратегії формування їх інвестиційних портфелів стали об'єктом дослідження західних вчених-економістів, зокрема Дж. Літнера, Г. Марковіца, С. Росса, П. Роуза, Д. Сінкі, Дж. Тобіна, В. Шарпа.

Багато наукових досліджень вітчизняних вчених присвячено проблемі управління портфелем цінних паперів комерційного банку. І.В. Борщук зазначає, що "найголовнішим завданням, що ставить перед собою банківська установа при портфельному інвестуванні, є досягнення оптимального співвідношення "дохідність/ризик". Автор розглянув підхід Марковіца до оцінки очікуваної дохідності портфеля активів [2]. Р. Тиркало та І. Кравчук розглядають можливості практичного застосування принципів фундаментального аналізу в процесі формування комерційними банками власних портфелів фондових активів, надають

методичні рекомендації щодо аналізу пакетів цінних паперів залежно від їх розміру та мети придбання [10]. Н. Шматко досліджує найпоширеніші методи оцінки ставок дохідності цінних паперів, що перебувають у банківському портфелі, визначає їх суть та відмінності [11]. Г. Азаренкова виклала результати економетричного моделювання впливу портфельів цінних паперів банків на їхні доходи та окреслила напрями подальших досліджень даного питання [1].

Віддаючи належне науковим напрацюванням вітчизняних і зарубіжних вчених з даної проблематики, слід зауважити, що існує потреба в її подальшому дослідженні.

Виклад основного матеріалу. Формування ефективного інвестиційного портфеля комерційного банку залежить від структурування і визначення чіткої стратегії управління ним [9, с. 71]. У процесі управління портфелем цінних паперів комерційного банку необхідно не лише проаналізувати такі основні характеристики, як очікувана дохідність портфеля, рівень сукупного портфельного ризику та ліквідність, але й визначити вплив банківських інвестицій у цінні папери на основні нормативні показники діяльності банку, регулятивний капітал банку, суму резерву, що підлягатиме формуванню тощо.

Інвестиційна діяльність комерційних банків дещо обмежена нормативними актами Національного банку України, тому його вимоги не можуть не братися до уваги під час управління банківським портфелем цінних паперів. Саме тому, на нашу думку, процес управління портфелем цінних паперів комерційного банку повинен ураховувати особливості його діяльності та включати такі етапи:

1. Визначення відповідності інвестиції нормативним показникам комерційного банку.
2. Віднесення цінного папера до одного з портфельів банку.
3. Визначення впливу інвестиції на регулятивний капітал банку.
4. Визначення показників дохідності, ризику та ліквідності цінного папера.
5. Визначення суми резерву, що підлягатиме формуванню комерційним банком за інвестицією в цінні папери.
6. Оцінка ефективності сформованого портфеля.

1. Визначення відповідності інвестиції нормативним показникам комерційного банку. Під час управління портфелем цінних паперів комерційного банку насамперед мають враховуватися усі вимоги, які встановлюються Національним банком України до інвестиційної діяльності банків з метою забезпечення контролю за його прямими інвестиціями та обмеження інвестиційного ризику. Так, банки мають право

здійснювати інвестиції у статутні фонди й акції інших юридичних осіб лише на підставі письмового дозволу Національного банку України за винятком випадків, коли:

- інвестиція в будь-яку юридичну особу становить не більше ніж 5 % регулятивного капіталу банку;
- юридична особа, в яку здійснюється інвестиція, проводить тільки діяльність з надання фінансових послуг;
- регулятивний капітал банку повністю відповідає вимогам, установленим нормативно-правовими актами Національного банку України.

Банкам забороняється інвестувати кошти в підприємство, установу, статутом яких передбачено повну відповідальність його власників. Пряма чи опосередкована участь банку в капіталі будь-якого підприємства не повинна перевищувати 15 % від регулятивного капіталу банку, а його сукупні інвестиції – 60 % (для спеціалізованих інвестиційних банків – 90 %). Ці обмеження не застосовуються, якщо банки придбали акції та інші цінні папери у таких випадках:

- а) у зв'язку з реалізацією права заставодержателя, за умови, що банк не утримує їх більше одного року;
- б) з метою створення фінансової холдингової групи, за умови, що емітентом придбаних акцій є інший банк;
- в) у результаті андеррайтингу, за умови, що придбані цінні папери перебувають у власності банку не більше одного року;
- г) за рахунок та від імені своїх клієнтів.

З метою обмеження кредитного ризику, що виникає внаслідок невиконання окремими контрагентами своїх зобов'язань, банки зобов'язані дотримуватися нормативу максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента, який не повинен перевищувати 25 % регулятивного капіталу банку. Даний показник визначається як співвідношення суми всіх вимог банку до цього контрагента та всіх позабалансових зобов'язань, виданих банком щодо цього контрагента, до капіталу банку.

До вимог банку щодо контрагента входять:

а) щодо банків-контрагентів:

- строкові депозити, які розміщені в інших банках;
- кредити, що надані іншим банкам;
- сумнівна та прострочена заборгованість за кредитами/депозитами, що надані іншим банкам, та заборгованість за простроченими та сумнівними до погашення нарахованими доходами за цими операціями;
- дебіторська заборгованість та сумнівна дебіторська заборгованість за операціями з банками;

- боргові цінні папери, випущені банками, у торговому портфелі банку, у портфелі банку на продаж та в портфелі банку до погашення;
- б) щодо інших клієнтів (небанківських установ) і фізичних осіб:
  - заборгованість за кредитами;
  - сумнівна та прострочена заборгованість за кредитами та заборгованість за простроченими та сумнівними до погашення нарахованими доходами;
  - дебіторська заборгованість та сумнівна дебіторська заборгованість, прострочені й сумнівні до погашення нараховані доходи;
  - заборгованість (у тому числі прострочена й сумнівна) за факторинговими операціями, фінансовим лізингом, урахованими векселями, борговими цінними паперами органів державної влади та місцевого самоврядування, небанківських фінансових установ, нефінансових підприємств у торговому портфелі банку, у портфелі банку на продаж і в портфелі банку до погашення, прострочені й сумнівні до погашення нараховані доходи за ними;
  - акції та інші цінні папери з нефіксованим прибутком (крім вкладень у статутні фонди інших банків та установ, на суму яких зменшено регулятивний капітал).

2. Віднесення цінного папера до одного з портфелів банку. Згідно з нормативними документами Національного банку України цінні папери, в які банки вкладають кошти, класифікуються за різними критеріями. З урахуванням цих критеріїв здійснюється облік вкладень у цінні папери на балансі комерційних банків. Залежно від мети придбання, характеристики цінного папера, можливості їх оцінювання за справедливою вартістю і строків зберігання в портфелі банку цінні папери підрозділяють на чотири види:

- цінні папери в торговому портфелі;
- цінні папери в портфелі на продаж;
- цінні папери в портфелі до погашення;
- інвестиції в асоційовані та дочірні компанії.

У торговому портфелі обліковуються цінні папери, придбані банком для перепродажу та переважно з метою отримання прибутку від короткотермінових коливань їх ціни або дилерської маржі. До торгового портфеля цінних паперів можуть бути віднесені лише високоліквідні цінні папери. Як правило, до торгового портфеля включаються цінні папери, що котируються на фондових біржах, придбані банком з метою подальшого перепродажу (тобто здійснення спекулятивних операцій) та не призначені для утримання в портфелі понад 180 днів.

Портфель на продаж включає:

- боргові цінні папери з фіксованою датою погашення, які банк не має наміру тримати до настання дати погашення;
- цінні папери, які банк готовий продати у зв'язку зі зміною ринкових відсоткових ставок, виникнення потреби у ліквідних коштах, наявності альтернативних напрямів інвестування;
- акції та боргові цінні папери, за якими неможливо достовірно визначити справедливу вартість;
- фінансові інвестиції в асоційовані та дочірні компанії, які придбані та утримуються лише для продажу протягом 12 місяців з дати придбання;
- інші цінні папери, придбані для продажу до настання дати їх погашення.

Отже, портфель на продаж формується з цінних паперів, які банк не має наміру тримати до настання дати їх погашення, а купує на короткі строки для подальшого продажу за умови настання сприятливої ринкової кон'юнктури чи виникнення потреби у грошових коштах. Доходи банку формуються як за рахунок різниці між цінами продажу та купівлі цінних паперів (дисконтів, торговельних та комісійних доходів), так і за рахунок отриманих протягом періоду зберігання процентних чи дивідендних доходів [3, с. 11].

У портфель до погашення можуть бути віднесені боргові цінні папери, щодо яких є намір і змога банку утримувати їх до строку погашення. Метою придбання цінних паперів у портфель до погашення є одержання відсоткових доходів.

До інвестицій в асоційовані та дочірні компанії належать акції та інші цінні папери з нефіксованим прибутком емітентів, які відповідають визначенням асоційованої або дочірньої компанії банку, за винятком таких цінних паперів, що придбані та/або утримуються лише для продажу протягом 12 місяців з дати придбання.

3. Визначення впливу інвестиції на регулятивний капітал банку. Здійснюючи інвестиції в цінні папери, комерційний банк має проаналізувати вплив такої операції на регулятивний капітал банку.

Регулятивний капітал є одним із найважливіших показників діяльності банків, основним призначенням якого є покриття негативних наслідків різноманітних ризиків, які банки беруть на себе в процесі своєї діяльності, та забезпечення захисту вкладів, фінансової стійкості й стабільної діяльності банків.

Банки з метою визначення реального розміру регулятивного капіталу з урахуванням ризиків у своїй діяльності зобов'язані постійно оцінювати якість усіх своїх активів і позабалансових зобов'язань (здійснювати їх класифікацію, визначати сумнівні та безнадійні щодо погашення);

здійснювати відповідні коригування їх вартості шляхом формування резервів для покриття очікуваних (можливих) збитків за зобов'язаннями контрагентів.

Розмір регулятивного капіталу банку зменшується на:

- 1) балансову вартість акцій та інших цінних паперів з нефіксованим прибутком, що випущені банками, у торговому портфелі банку та в портфелі банку на продаж;
- 2) балансову вартість інвестицій в асоційовані та дочірні компанії, а також балансову вартість вкладень у капітал інших установ у розмірі 10 і більше відсотків їх статутного капіталу;
- 3) суму перевищення загальної суми операцій, що здійснені щодо одного контрагента, над установленим нормативним значенням нормативу максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7);
- 4) балансову вартість позалістингових цінних паперів у торговому портфелі банку (крім цінних паперів, емітованих центральними органами виконавчої влади, Національним банком та Державною іпотечною установою);
- 5) балансову вартість цінних паперів, що не перебувають в обігу на фондових біржах (у тому числі тих, торгівля яких на фондових біржах заборонена законодавством України), у торговому портфелі банку;
- 6) балансову вартість цінних паперів недиверсифікованих інвестиційних фондів.

4. Визначення показників дохідності, ризику та ліквідності цінного папера. В інвестиційній теорії існує багато підходів до оцінки двох головних характеристик вкладень у цінні папери – рівня ризику та дохідності, що доцільно було б використати комерційним банкам при формуванні та управлінні портфелем цінних паперів.

Очікувану дохідність та ризик цінного папера можна розраховувати, використовуючи різні методи та моделі на основі статистичних даних за попередні періоди часу [2].

На сьогоднішній день комерційні банки, оцінюючи ризик цінних паперів, керуються здебільшого порядком, встановленим у положенні Національного банку України [7].

Оскільки дотримання комерційними банками зазначеного вище положення є обов'язковим і контролюється Національним банком України, то затверджений у ньому порядок оцінки показника ризику цінного папера також необхідно врахувати під час управління портфелем цінних паперів [2]. Це буде здійснено на п'ятому етапі, під час розрахунку резерву за операціями з цінними паперами.

На цьому ж етапі пропонується застосовувати інші ефективні методи оцінки дохідності та ризику вкладень у цінні папери, які, на нашу думку, можуть використовуватися комерційними банками на практиці.

Під час управління портфелем цінних паперів комерційного банку необхідно також враховувати такий важливий критерій привабливості цінних паперів, як їх ліквідність. Ліквідність цінних паперів залежить від ліквідності фондового ринку в цілому та означає можливість швидкого обміну цінного папера на еквівалентні йому грошові кошти. Існують різні способи визначення ринкової ліквідності, розроблено низку моделей її визначення [12-14]. Модель визначення ліквідності цінних паперів може бути обрана комерційним банком самостійно. Жодних обмежень щодо такого вибору з боку регулюючих органів не встановлено.

Важливо зазначити, що інвестиційні властивості цінних паперів, які планується включати до портфеля, різні, а тому і методи оцінки показників для кожного виду цінних паперів також різні.

5. Визначення суми резерву, що підлягатиме формуванню комерційним банком за інвестицією в цінні папери. Для забезпечення стабільності роботи комерційних банків на інвестиційному ринку та формування резерву на відшкодування можливих збитків банків від операцій з цінними паперами в достатніх обсягах Правління Національного банку України затвердило положення [7], відповідно до якого розрахунок резерву за операціями з цінними паперами здійснюється залежно від виду цінного папера (боргові цінні папери, акції та інші цінні папери з нефіксованим прибутком), класифікації цінного папера до відповідного портфеля та методу визначення його балансової вартості (собівартості або справедливої вартості).

Для розрахунку та формування резерву банк зобов'язаний здійснювати перегляд цінних паперів, які класифіковані ним до портфеля на продаж і портфеля до погашення, не рідше одного разу на місяць з дати визнання їх на балансі. За результатами аналізу фінансового стану емітентів, поточної вартості цінних паперів, грошових потоків і доходів за цінними паперами, а також усієї наявної в розпорядженні банку інформації про обіг відповідних цінних паперів на фондовому ринку банк визначає нестандартні цінні папери, під які мають створюватися резерви.

Цінні папери, що віднесені комерційним банком до торгового портфеля, не підлягають перегляду на зменшення корисності та відповідно резервуванню [6, с. 560].

Банк має право не формувати резерв під цінні папери, які емітовані центральними органами виконавчої влади та Національним банком, незалежно від того, до якого портфеля вони класифіковані, а також під

вкладення в акції (частки) бірж, депозитаріїв, платіжних систем, кредитних бюро.

Розрахунок резерву за цінними паперами в портфелі банку на продаж, що обліковуються комерційним банком за справедливою вартістю, здійснюється таким чином:

- визначається поточна справедлива вартість цінного папера;
- визначається балансова вартість цінного папера;
- розраховується різниця між поточною справедливою вартістю і балансовою вартістю та здійснюється переоцінка цінних паперів на величину такої різниці;
- здійснюється перегляд усієї доступної інформації про цінний папір та його емітента з метою виявлення ризику цінного папера та робиться відповідний висновок про наявність чи відсутність ризику або про відновлення корисності цінного папера.

У разі наявності ризику цінного папера створюється резерв на суму накопиченої за таким цінним папером уцінки на дату розрахунку резерву. За відсутності ризику цінного папера резерв за таким цінним папером не формується.

Під час розрахунку резерву за цінними паперами, справедлива вартість яких не може бути визначена банком, та/або за цінними паперами, що обліковуються банком за собівартістю, слід дотримуватися такої послідовності дій:

- здійснюється в разі потреби нарахування процентів, амортизація дисконту/премії, нарахування дивідендів;
- здійснюється перегляд усієї доступної інформації про цінний папір та його емітента з метою виявлення ризику цінного папера та робиться відповідний висновок про наявність чи відсутність ризику або про відновлення корисності цінного папера.

У разі відсутності ризику цінного папера резерв за таким цінним папером не формується. У разі наявності ризику цінного папера розраховується сума очікуваного відшкодування за таким цінним папером. На величину різниці між балансовою вартістю та сумою очікуваного відшкодування за таким цінним папером здійснюється переоцінка (уцінка) цінного папера та формується резерв на суму всієї накопиченої уцінки.

Для акцій та інших цінних паперів з нефіксованим прибутком сума очікуваного відшкодування визначається як потенційний дохід інвестора від володіння цінним папером, зважений на показник безризиковості цінного папера та дисконтований на п'ять років з періодом дисконтування один рік під поточну ринкову ставку дохідності найтривалішого строку. Для боргових цінних паперів – як сума оцінених величин майбутніх грошових потоків за цінним папером, зважених на показник

безризиковості цінного папера та дисконтованих на відповідну за строком поточну ринкову ставку дохідності.

Розрахункова величина резерву за *цінними паперами в портфелі банку до погашення* визначається як різниця між балансовою вартістю цінного папера та сумою очікуваного відшкодування за таким цінним папером. Сума очікуваного відшкодування за цінним папером визначається як сума оцінених величин майбутніх грошових потоків за цінним папером, зважених на показник безризиковості цінного папера та дисконтованих на ефективну ставку відсотка цього цінного папера.

6. Оцінка ефективності сформованого портфеля. Як правило, оцінка ефективності сформованого портфеля здійснюється за допомогою відносних показників, які одночасно враховують і дохідність, і ризик портфеля.

У портфельній теорії управління існує декілька коефіцієнтів, що характеризують ефективність, які в цілому мають однакову структуру та розраховуються як відношення різниці між дохідністю портфеля і ставкою без ризику та показником, що відображає міру ризику портфеля. Оскільки на практиці використовуються як міра ризику різні показники – дисперсія, стандартне відхилення, величина β , то існують і різні коефіцієнти, що характеризують ефективність [8, с. 28].

Ефективність управління широко диверсифікованим портфелем, ризик якого вимірюється за допомогою величини β , оцінюється, як правило, за допомогою коефіцієнта Трейнора. Для оцінки ефективності управління мало диверсифікованим портфелем цінних паперів використовується коефіцієнт Шарпа. Коефіцієнт Шарпа, на відміну від коефіцієнта Трейнора, враховує весь ризик портфеля – і систематичний, і несистематичний.

Для аналізу банківського портфеля облігацій використовується коефіцієнт відносної дюрації.

Оцінювати ефективність управління фондовим портфелем комерційним банкам доцільно також за допомогою альфа-коефіцієнтів цінних паперів.

І.В. Борщук було запропоновано формулу для розрахунку коефіцієнта ефективності, що ґрунтується на використанні комерційними банками в ролі міри ризику суми сформованого резерву на відшкодування можливих збитків від операцій з цінними паперами.

На наше переконання, комерційним банкам при оцінюванні ефективності управління портфелем цінних паперів необхідно використовувати певну систему аналітичних показників, яка б дала змогу комплексно визначити ефективність управління фондовим портфелем.

Питання урахування нормативно-правових вимог у процесі управління інвестиційним портфелем є актуальними на сьогоднішній день

для банківських установ. Оскільки, попри певні законодавчі обмеження в діяльності комерційних банків на фондовому ринку, вони таки здійснюють інвестиції у цінні папери, переслідуючи при цьому такі основні цілі, як отримання прибутку, забезпечення необхідного запасу ліквідності, конкурентне розширення сфери свого впливу та залучення нової клієнтури за рахунок участі в капіталах підприємств і організацій тощо.

Висновки. У даній науковій статті було запропоновано етапи управління інвестиційним портфелем комерційного банку з урахуванням особливостей його діяльності та вимог Національного банку України. Зокрема, було досліджено вплив банківських інвестицій в цінні папери на основні нормативні показники діяльності банку, регулятивний капітал банку та суму резерву, що підлягатиме формуванню.

Таким чином, запропонована концепція управління інвестиційним портфелем є підґрунтям для розбудови системи моделей формування та управління портфелем цінних паперів комерційного банку з урахуванням вимог чинного законодавства.

Список літератури

1. Азаренкова, Г. Вплив портфеля цінних паперів банків України на їхні доходи: ознаки взаємозалежності [Текст] / Г. Азаренкова // Вісник НБУ. – 2004. – № 10. – С. 23–25.
2. Борщук, І. В. Ризик і дохідність при портфельному інвестуванні комерційних банків [Текст] / І. В. Борщук // Фінанси України. – 2002. – № 7. – С. 115–126.
3. Бражко, О. В. Стратегії формування портфеля цінних паперів комерційного банку [Текст] / О. В. Бражко // Інвестиції: практика та досвід. – 2008. – № 4. – С. 10–13.
4. Івашук, Н. Управління портфелем цінних паперів комерційного банку [Текст] / Н. Івашук // Регіональна економіка. – 2006. – № 3. – С. 191–198.
5. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні [Текст] : [затверджена постановою Правління Національного банку України від 28.08.2001 № 368 (зі змінами)].
6. Пересада, А. А. Фінансові інвестиції [Текст] : підручник / А. А. Пересада, Ю. М. Коваленко. – К. : КНЕУ, 2006. – 728 с.
7. Положення про порядок формування резерву під операції банків України з цінними паперами [Текст] : [затверджене постановою Правління Національного банку України від 02.02.2007 № 31 (зі змінами)].
8. Примостка, Л. Методичні аспекти аналізу ефективності управління портфелями комерційних банків [Текст] / Л. Примостка // Банківська справа. – 2000. – № 1. – С. 27–30.
9. Сердюк, Л. В. Діяльність банків Харківської області на ринку цінних паперів [Текст] / Л. В. Сердюк // Регіональна економіка. – 2008. – № 3. – С. 71–76.
10. Трикало, Р. Особливості застосування фундаментального аналізу в процесі формування банківського портфеля цінних паперів [Текст] / Р. Трикало, І. Кравчук // Вісник НБУ. – 2003. – № 6. – С. 36–39.
11. Шматко, Н. Оцінка дохідності цінних паперів у банківському портфелі [Текст] / Н. Шматко // Вісник НБУ. – 2005. – № 1. – С. 57–59.

12. Aoki, M. 1999. A share market with many types of participants: an example of combinatorial aspects of economic modeling [Text] // Working paper.
13. Bak, P. 1997. Price variations in a stock market with many agents [Text] / P. Bak, M. Paceski. Physica A 246(4): 430–453.
14. Muranaga J. 2000. Market microstructure and market liquidity [Electronic resource] / J. Muranaga, T. Shimuzu. – Режим доступу : <http://www.bis.org/publ/cgfs11mura.pdf>; 1999.

Summary

The article is devoted to the problem of the commercial bank's securities portfolio management. Steps of management of the investment portfolio which consider the specific of the commercial bank's business and legal demands are offered by the authors.

Отримано 03.09.2010

УДК 330.131.7

Н.П. Верхуша, аспірант

ДВНЗ “Українська академія банківської справи НБУ”

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИМ КРЕДИТНИМ РИЗИКОМ БАНКУ

У статті визначено сукупність елементів процесу управління індивідуальним кредитним ризиком банку і на основі цього запропоновано авторську систему управління ним.

Ключові слова: індивідуальний кредитний ризик, управління індивідуальним кредитним ризиком, планування, ідентифікація, аналіз, регулювання, моніторинг і контроль.

Постановка проблеми. Індивідуальний кредитний ризик є одним із важливих банківських ризиків, управління яким має певні особливості. Важливим є те, що ефективне управління ризиком окремого позичальника не лише дозволяє банкам забезпечувати прибутковість та ефективність кредитної діяльності, але й сприяє виконанню банківським кредитом його ролі у сфері грошового обігу. У свою чергу, видані та неповернуті в певний зазначений строк кредити збільшують грошову масу в країні та сприяють інфляційним процесам.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню технологій управління кредитним ризиком присвячено праці таких вітчизняних науковців: В. Вітлінського, О. Вовчак, В. Волошина, В. Галасюка, А. Єпіфанова, В. Міщенко, Л. Примостки, Л. Слободи, І. Сала тощо. Заслужують на увагу роботи російських економістів – І. Бочарової, А. Бричкіної, Д. Єндовицького, О. Ковальова, П. Ковальова, О. Лаврушина, Г. Панової. Серед відомих західних фахівців, які займаються